

О.В.Вознюк,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
дошкільної освіти і педагогічних інновацій

СТВОРЕННЯ В ЖДУ ІМ. І.ФРАНКА ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ – НАГАЛЬНА ПОТРЕБА ЧАСУ

Як засвідчує вивчення мотиваційної сфери студентів ЖДУ ім. Франка, проведене нами протягом 2010-2015 років, тільки 3-7 % студентів виявляють свідоме й мотивоване ставлення до своєї професійно-педагогічної підготовки та певною мірою орієнтуються у своїй різнобічній діяльності й життєвій активності на спроектований ними сценарій свого майбутнього життя.

Таке становище відповідає загальній тенденції розвитку сучасного світу, в якому, як засвідчують наукові дослідження, близько трьох відсотків людей досягають успіху у багато разів більше, ніж усі інші разом узяті. І одна з основних якостей, що відрізняє цих успішних особистостей від загальної маси людей, – це наявність ясних цілей і вміння жити, плануючи свої життя. Наочно про це засвідчив експеримент, розпочатий в 1953 році в Гарвардському університеті (США). До всіх випускників звернулися з питанням про те, чи є у них мета в житті і чи притаманне їм прагнення досягти цієї мети. Виявилось, що менше трьох відсотків студентів ставлять перед собою конкретні цілі і мають хоча б якесь уявлення про те, чого вони хочуть від життя. Протягом наступних 25 років, спостерігаючи за їх успіхами, було виявлено, що ці випускники досягли значно більше, ніж усі інші у всіх сферах життя.

Нездатність багатьох студентів проектувати свої майбутнє життя – не їх проблема. Це наслідок глибокої системної кризи, в якій знаходиться освітня галузь та педагогіка як наука, що нині не фігурує у Постанові "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти". Це, у свою чергу, засвідчує про те, що сама педагогіка не відповідає викликам часу, оскільки її авторитет як науки нині піддається сумніву, про що й свідчить наведена Постанова.

Про системну кризу освіти пише американський дослідник та бізнесмен Поль Вайнцвайг у книзі *"Десять заповідей творчої особистості"*:

"Багато шкіл і коледжів, на жаль, не готують випускників до реального життя. Люди лише одержують свідоцтво про освіту, що не відображає рівень їх знань. Сучасні методи навчання незграбні і архаїчні, вони засновані на помилкових засадах: голови учнів забиваються заздалегідь відібраним інформаційним матеріалом в певному контексті, замість того щоб надихнути і спрямувати їх серця і думки до незалежного сприйняття знань в атмосфері довіри, свободи і реальної відповідальності перед навколишнім світом. Недивні тому і результати численних щорічних опитів, які засвідчили, що значна

кількість випускників коледжів всіх віків за минулі дванадцять місяців не прочитала жодної книги. Школа викликала у них лише огиду до навчання. Інститути освіти не роблять нічого для того, щоб розвинути в молодій людині елементарні якості, необхідні для повного, активного і змістовного життя; я маю на увазі мужність, співчуття, терпіння, усвідомлення дійсної шкали цінностей і ідеалів, уміння спостерігати, роздумувати, прагнення пізнати себе, тонкість сприйняття, творчу активність, винахідливість, любов до всього живого і пошану до закону".

На наш погляд, криза педагогічної науки полягає у нездатності сучасного суспільства сприйняти та адаптувати до нових умов новітню педагогічну парадигму – **суб'єкт-суб'єктну, особистісно орієнтовану, людиномірну, суб'єктно-діяльнісну, компетентнісну** – тобто парадигму, спрямовану, як зазначається у державних документах України, на розвиток гармонійної особистості, компетентного фахівця та свідомого громадянина-патріота.

Парадоксальним є факт, що незважаючи на декларацію зазначеної освітньої парадигми, насправді спостерігається орієнтація сучасної освіти на застарілу суб'єкт-об'єктну, знанневоцентровану парадигму, в якій знанням – і знанням "мертвим", вихолощеним, фактологічним – приписується першочергове значення. Про це свідчить поширення у середній та вищій школі тестових процедур, які спрямовують навчальний процес:

- 1) на знанневоцентровану, а не на людиномірну освітню парадигму, орієнтує
- 2) на факти, а не на творче мислення,
- 3) на запам'ятовування, а не розуміння,
- 4) на масовізацію, а не індивідуалізацію освіти,
- 5) на формування споживача, а не творця,
- 6) на фрагментарність, а не цілісність світу,
- 7) на сприймання людини як засобу та інструменту, а не як цілі,
- 8) на прагматичний контекст космосоціоприродного буття, а не на його глибинний духовний сенс.

Вихід із зазначеної системної кризи освіти, на думку В.Г.Кременя, П.Ю.Сауха та деяких інших відомих педагогів України, передбачає посилення **особистісно-людиномірної тенденції розвитку педагогічної цивілізації**: демократизація системи навчання і виховання та інституційної структури освіти; розвиток освіти за принципом безперервності; забезпечення високої функціональності людини в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна поколінь; забезпечення оптимального співвідношення між локальними та глобальними соціально-економічними проблемами, щоб людина, формуючись як патріот своєї країни, відчувала відповідальність за щастя, добробут у всьому світі; формування на загальносуспільному й індивідуальному рівнях розуміння людини як найвищої цінності, від якої залежить успішність суспільно-економічного розвитку; мінімізація асиметрії між матеріальністю і духовністю, культивування у кожній особистості національної гідності, культури спілкування; утвердження особистісно орієнтованої педагогічної системи, коли вимогою часу є

дитиноцентризм у виховному процесі як відображення людиноцентризму в розвитку сучасного світу; навчання молоді культурі плюралізму думок, керуючись принципами "єдність у розмаїтті" та "доповнення замість протиставлення"; через незвичайну плинність змінність, динамізм сучасної цивілізації виявляється необхідність формувати творчу особистість, налаштовану на сприйняття зміни як природної норми; загальна педагогізація, упровадження масової педагогічної культури.

На практиці зазначені імперативи означають посилення творчо-практичної, перетворювальної складової навчально-виховного процесу, що можна реалізувати шляхом створення в нашому університеті потужного **тренінгового центру**, де на постійній основі студенти були б залучені до **тренінгів самореалізації, творчої діяльності, особистісного, професійно-педагогічного зростання, цілеутворення, самопізнання** та ін. Це – нагальна потреба часу, оскільки мета розвитку людини – формування творчої особистості, яка постає системотвірним чинником *Homo sapiens*, необхідною і достатньою умовою розвитку компетентного фахівця та громадянина-патріота.

На наш погляд, в розподілі навчального часу тренінгам має бути віддано не менше 25 % навчальних годин, в той час як нині тренінгово-інтерактивні форми навчальної діяльності практично вилучені із навчальних планів. Так, на третьому курсі соціально-психологічного факультету, як повідомили мені студенти, у них за весь трирічний навчальний період був проведений один тренінг з тайм-менеджменту.

Природно, що тренінги можуть проводитися (й іноді проводяться) на практично-семінарських заняттях, але, як засвідчує наш досвід, тренінгами мають займатися досвідчені фахівці-психологи; і не кожен викладач-предметник може провести повноцінне тренінгове заняття.

Створення тренінгового центру (що, з одного боку, потребує мінімальних матеріальних ресурсів, а з іншого, – докорінної перебудови навчально-виховного процесу) – це не тільки єдиний засіб врятувати наш університет в умовах соціально-економічних та культурно-політичних викликів сучасного світу. Це відповідає магістральному розвитку України, яка має формувати не людей-гвинтиків, прагматичних споживачів, а високодуховних національно свідомих творчих особистостей.